

PTUJSKI LIST

Politično gospodarski tednik.

Štev. 31

Ptuj, 7. avgusta 1921

III. letnik

RAZGLAS.

Dne 6. avgusta 1921 poseti kraljevski pokrajinski namestnik, gosp. **Ivan Hribar**, uradno tudi naše mesto.

Vabim meščane, društva, korporacije itd., da se udeležijo dne 6. avgusta t. l. ob 8 uri 30 min. sprejema pred mestnim magistratom.

Hišni posestniki in najemniki naj razobesijo državno ali pa narodno našo zastavo.

Mestni magistrat Ptuj, dne 3. avgusta 1921.

Vladni komisar mesta Ptuj:

Dr. Matej Senčar s. r.

Kraljevski namestnik Ivan Hribar.

Komaj je začetkom tega meseca kraljevski namestnik Ivan Hribar zasel svoje visoko mesto, že je pohitel med ljudstvo, da se natančneje pouči o naših razmerah in spozna naše želje. V soboto 6. avgusta pride tudi v naš staroslavni Ptuj, kjer mu pripravimo slovesen vzprejem. Če kdo, zasluži prav Ivan Hribar, da ga pričakamo kar najbolj svečano. Saj v Ivanu Hribarju je vtelesen boljši del slovenstva, v njem lahko zremo vzor našega človeka. V Ivanu Hribarju vidimo, kaj more doseči naš človek, vidimo pa tudi, kako mora delati pravi rodoljub.

Ivan Hribar ni več mlad človek po svojih letih, letos izpolni 70 let. Vse svoje dolgo življenje pa je posvetil neumornemu delu. Delal pa ni samo zase, svoje delo je namenil povzdigi našega naroda.

Predno je mogel Ivan Hribar po šolah

Stari Poetovio.

Predaval dr. Vladimir Travner.

Uporabljeni viri so označeni v rokopisu, kl ga hrani muz. društvo.

a) Predrimska doba. (Do okoli l. 35. pr. Kr.)

Okoli 2000 let je že preteklo, odkar se prvič omenja v zgodovini „Poetovio, naš sedanji Ptuj. Pa že tisočletja poprej je živel na tej zemlji človeški rod. Verjetno je, da je bival tukaj v davni, davni dobi, katere ne moremo niti prilično približno ugotoviti, „krapinski človek“, ki je poznal seve še povsem enostavno orodje. Za to govori milo podnebje in bližina, kjer so se našli ostanki (okolica Krapina). Sledov iz te dobe pa v Ptuj in v njegovi neposredni okolici do sedaj ni bilo najti.

Brezdvomno so prebivali ljudje na tej zemlji že za časa mlajše kamenite dobe; o tem nam pričajo razne izkopnine. Ptujski grad, v čigar bližini teče tu že precej široka Drava in odkoder se nudi potniku pogled na vse strani, je bil naravno zavetišče pred sovražniki; divjačine pa takrat v neizmernih

primerno dovršiti svojo izobrazbo, je začel javno delovati. V dobi njegove mladosti je bilo treba delavcev na vseh poljih narodnega življenja. In Ivan Hribar se je resno lotil tega dela. V dveh smereh se je to delo gibalo, — politično in gospodarsko, drugo z drugim tesno zvezano.

Da bi Slovenci ne polnili samo žepov naših narodnih nasprotnikov, je Ivan Hribar kot glavni zastopnik češke banke „Slavije“ vzorno uredil njeno delovanje med južnimi Slovani, zlasti Slovenci. Tako je stotisoče narodnega premoženja ohranil našemu narodu in pokazal, naj se oklepa rajši domačih narodnih zavodov, nego tujih, ki se rede ob naših prispevkih, pa jih pogosto porabljajo celo proti nam.

L. 1895. je zadela naše dežele, zlasti pa belo Ljubljano velika nesreča, velikonočni potres. V razvalinah je ležala skoro takrat naša prestolnica. Kdo ji naj pomore do vstajenja, do novega življenja? Ivan Hribar je bil to. Kot ljubljanski župan je vdihnil prebivalstvu silo one jeklene volje in delavnosti, ki je bila le njemu lasna. Pod njegovim županovanjem je začela kakor iz tal rasti nova Ljubljana, kakršno vidimo danes.

Čeprav težko in polagoma, so Slovenci vendarle napredovali. Čim bolj pa so se Slovenci razvijali, tem hujsi so bili naši nasprotniki Nemci, ki so imeli vladno v rokah. Uničiti nas politično in narodno, ali vsaj zaslužniti je bil njihov namen. To so jasno pokazali l. 1908 prav v Ptuj, ko je bila tu velika skupščina Družbe sv. Cirila in Metoda. Dvajset let prej, l. 1888 se je enaka velika skupščina v Ptuj vršila čisto mirno. Ali do l. 1908 je nemška podivjanost že tako zbesnela, da je hotela mirne Slovence ko brezpravno rajo kratkomalo potolči. Ni čuda, da je morala mirnim Slovincem zavreti kri, ko so videli, kako ravna zbesneli Nemci in nemški renegati s cvetom našega naroda. Prišlo je do hrupnih demonstracij v Ljubljani, kjer pa ni

gozdovih gotovo ni manjkalo. Ti prebivalci, sodobniki mamuta, so živeli v enostavnih četverovoglatih lesenih ali pletenih kočah ter so se pečali z lovom, deloma pa tudi že s poljedelstvom in z živinorejo. Njihova kultura je bila že na precej visoki stopinji; to dokazuje njihovo orožje in orodje, ki so ga izdelovali iz serpentina, redkeje iz posebnega zelenega kamna, imenovanega nefrit, deloma tudi iz roževine in živalskih kosti. Ploščate, brušene in preluknjane sekire, kladiva, lemeži za oranje, osti puščic in sulic, lonci z značilnimi vijugastimi okraski, kažejo smisel za praktične potrebe in za lepoto. Proti koncu te dobe so prebivalci poznali že nekatere topljive rude, n. pr. baker in zlato, ki so ju uporabljali za izdelovanje nakita.

Kmalu po l. 1500 pr. Kr. so začeli prihajati trgovci iz bližnje Italije in drugih kulturno bolj razvitih dežel; ti so prinesli k nam bron, odnašali pa so kože, rude in druge surovine s sev. nemške obali pa preko sedanjega Ptuja v starem veku visokočislani jantar. Skoraj gotovo je obstajala že v tisti dobi cesta, ki je vodila iz Italije preko Celja in Poljčan do Ptuja, tu se je križala s plovbeno Dravo in odtod je bila izpeljana proti Radgoni.

tekla nemška kri, nego nemška vlada avstrijska je dala streljati na — Slovence.

In kdo naj bi bil kriv tedanjim pobojem? Ne nemška podivjanost, nego mirno delujoči — Ivan Hribar, ki je bil takrat ljubljanski župan!

Res pa je bil Ivan Hribar kakor drugi drugi narodni voditelji že zdavna uvidel, da pripravljajo naši narodni nasprotniki Nemci Slovincem narodni pogin. Res pa je tudi, da je bil Ivan Hribar tisti mož, ki je uvidel, da se da ta nevarnost odvrniti le v zvezi z drugimi Slovani.

Ivanu Hribarju in Čehu dr. Kramaržu se je posrečilo, da se je isto usodno leto 1908 meseca julija vršil v Pragi prvi vseslovanski kongres, katerega so se udeležili zastopniki vseh slovanskih narodov in ki naj bi bil položil temelj političnemu in kulturnemu zblizanju slovanskih narodov. To je bil vidni uspeh velikopoteznega Hribarjevega načrta, za katerega je z vsemi svojimi močmi deloval dalje, dokler ga ni prekinila — svetovna vojska. Ko je ta izbruhnila, je bilo prvo, da je dala nemška avstrijska vlada zapreti našega Ivana Hribarja.

Ali ko je nemška krivica in oholost podlegla v svetovni vojni ter so se zatirani slovanski rodovi rešili nemškega jarma, je moral samoobsebi umljivo tudi naš Ivan Hribar zopet na površje. Šel je k svojim najmilejšim bratom Čehom za poslanika naše države. Tu je mogel sedaj čisto drugače uresničevati svoje velike namere, delati za našo Jugoslavijo z velikega občeslovanskega stališča.

Toda naša Jugoslavija še ni docela urejena. Na letošnji Vidov dan je bil s sprejeto ustavo položen temelj za novo ureditev naše države. Na tem temelju je treba zgraditi močno stavbo naše države. Najboljši delavci naj bi vodili to stavbo. Zato ni čudo, da so poklicali k tej graditvi tudi našega Ivana Hribarja. Kakor je doslej Ivan Hribar vztrajno

Prvotni prebivalci naših pokrajin so bili Iliri, ki jih tedanji zemljepisci imenujejo tudi Noričane ali Tauriske, predniki današnjih Albancev. V teku časa so se spojili s Kelti, z ostanki Kimbrov in mogoče še z drobcami raznih drugih narodov, tako da ob prihodu Rimljanov niso bili več čistokrvni. Delili so se v več plemen, katerim so vladali knezi, ki so se v sosedni Noreji nazivali kralji, zato je Noreja tudi v rimski dobi imela vedno naslov kraljestva (regnum Noreja). V okolici Ptuja sta bivala po domnevi rodova Seretov in Serapilov. Pečali so se s poljedelstvom in z živinorejo, deloma tudi z rudarstvom. Nekateri so bili kovači, lončarji in trgovci. Kakor dokazujejo izkopnine, posebno na Pošteli, so izdelovale njihove žene platno in volno. Po značaju so bili dobrodušni, veselili so se življenja in lepote. V tem pa ko so Norejci po času izgubili svojo prvotno bojevitost, so ostali prebivalci naših pokrajin, Panonci, vedno hrabri in svobodoljubi. To nam dokazujejo izredno srditi in krvavi upori in boji v času, ko so jih podjarmili Rimljani. Pa tudi v dobi rimskega cesarstva so bile čete iz naših krajev najhrabrejše in so mnogokrat igrale v rimski zgodovini odločilno

in neumorno ter z velikimi uspehi deloval, tako smemo biti trdno prepričani, da se mu posreči tudi sedaj njegovo veliko delo: trdno in lepo zgraditi in urediti naše slovenske pokrajine v močni Jugoslaviji.

Gospodarstvo.

Kako kažejo gorice?

V Jugoslaviji pričakujemo srednjo trgatav. Vročina zadnjih tednov je že precej izravnala škodo mrzlih dni ob času cvetja. Jagode so se izpolnile, in so že skoraj dorašene ter dobivajo moko. Peronospora ne nastopa nikjer v večji meri in tudi oidij še ne povzroča občutne škode. Vinski trg počiva, razun manjših nakupov, cene niso padle.

Na Madžarskem je stanje vinogradov povoljno, čeravno se toži o precejšnji škodi po peronospori. Tudi toča je na mnogih mestih oklestila gorice. Cene vinu se dvigajo. Boljša vina stanejo 25—28 madž. K (13—14 jug. K.)

Isto velja o Italiji, kjer je vinski trg nekoliko oživel. Poročila pravijo, da povzroča peronospora mnogo škode posebno v Siciliji in Apuliji. V Gornji Italiji pa je toča omejila izgled na dobro letino.

V Španiji pričakujejo izvrstno trgatav. Ker še imajo precej starih zalog, ponujajo svoje blago, posebno v Nemški Avstriji in na Čehoslovaškem. Španija nam postane nevaren konkurent na severnih vinskih trgih. Na Dunaju ponujajo 13—15% že zacarinjeno vino v dunajskih skladiščih po 90 do 100 avstr. K ali po našem denarju 19—21.

Tudi na Francoskem so s stanjem gorice zadovoljni. Vinske cene se držijo na prejšnji višini, Norveška država je dovolila uvozu francoskih vin posebne ugodnosti.

Nemška Avstrija ne pričakuje posebne trgatave, ker je v cvetu deževalo in je vsled tega odpadlo mnogo jagod. Cene so poskočile; lamsko vino stane povprečno 80—100 K, letnik 17. pa 120—140 K. Ta naš stari vinski trg je za nas žalibog zaprt in zadnji čas je že, da odstrani vlada vse ovire, ki onemogočijo naš vinski izvoz v to državo. V slučaju dobre trgatave si bodo cene že same priborile pot na avstrijski trg, ako ne bo drugih ovir.

Splošno se torej pričakuje v Evropi srednje dobra trgatav, ki bo povzročila večje ali manjše padanje cen novemu vinu; od kakovosti bode vse odvisno.

* * *

Vrednost denarja. Ameriški dolar stane 151 do 152 naših K. Za 100 avstrijskih K je plačati 21 do 22 naših K, za 100 čehoslovaških K 215 naših K, za 100 nemških mark 210 do 215 naših K in za 100 laških lir 714 do 717 naših kron.

vlogo. O veri tega naroda se nam iz pred-rimske dobe razven že omenjenega svetišča na Pošteli ni ohranilo ničesar, pač pa so sprejeli Rimljani mnogo ilirsko-keltskih božanstev v svojo mitologijo; zidali so jim svetišča in jim darovali; tako so se vsaj nekatera najvažnejša imena teh božanstev ohranila. Da je obstajala navedena smer, ni dvoma, ker so Rimljani povsod, kamor so prišli, uporabljali že obstoječe zveze, katero so le izboljšali in pomogli. Staro kamenito orožje pa se je ohranilo poleg bronastega še okoli 2000 let, očitno ker je bil bron predragocen.

Okoli 1. 1000 pr. Kr. se začne star. železna, po najvažnejših izkopninah v Hallstattu tudi hallstattska doba imenovana. Tudi v tej dobi in še pozneje do prihoda Rimljanov se je uporabljal poleg železa bron, posebno za nakit, ker se da lažje obdelovati kot železo. V to dobo spada veliko pokopališče pri Hajdini, kjer so našli 70 grobov in okoli 800 žar, dokaz, da sta bila v tem času obljudena oba bregova Drave, kjer je bil od narave bolj utrjeni in rodovitnejši levi breg gotovo že poprej naseljen. Tedanji ljudje so sežigali mrliča v plitvih grobovih ter pola-

Župni zlet Središče.

Mariborska Sokolska župa priredi v nedeljo, 14. avgusta župni zlet z javno telovadbo in ljudsko veselico v Središče ob Dravi. Spored: V soboto, 13. avgusta ob 23. uri prihod koroškega okrožja in sokolske godbe s Krškega. V nedeljo, 14. avgusta dopoldne: ob 8. uri sprejem župnih društev in gostov na kolodvoru, ob 9. uri skušnja na telovadišču na Tratah, ob pol 12. pohod po trgu in pozdrav pred Sokolskim Domom. Od pol 13. do pol 15. ure obed. Popoldne: ob pol 16. uri javna telovadba, ob 17. uri ljudska veselica na Gradišču z velikim srečolovom v prid stavbe Sokolskega Doma, koncert, v mraku kres. Vstopnina: za telovadbo sedež 5 dinarjev, stojišče 2 din. za ljudsko veselico 25 para. Vojaštvo in šolska deca so vsake vstopnine prosti.

Dopisi.

Ptujski Sokol se udeleži polnoštevilno z deco in naraščaji sprejema kraljevega namestnika g. Ivana Hribarja. Zbirališče ob pol 8. uri v telovadnici. Načelnik.

Iz Središča. Naš Sokol je izgubil enega najboljših in najmarljivejših delavcev. V soboto, 30. julija je umrl br. Matija Ivanuša, star komaj 44 let. Od ustanovitve je bil član društva, vneto sodeloval pri dramatičnih predstavah, pri pevskem zboru in vseh društvenih prireditvah. Kot članu odbora in stavbenega odseka mu je bila v prvi vrsti pri srcu stavba Sokolskega Doma. Ni mu bilo usojeno videti ponosne zgradbe, za katero je žrtvoval svoje moči, dokler ni od bolezni onemogel. V nedeljo popoldne smo ga pokopali. Pogreba se je udeležilo celo društvo in požarna bramba, katere izvršujoči član je bil ravno 20 let. Mnogi ljudje, ki so od blizu in daleč prihiteli, da spremijo pokojnika na zadnji poti, je pričala, da zna ceniti zasluge moža, ki je bil vedno na mestu, kadar je šlo za dobrobit domovine in domačega kraja. Ob njegovem grobu je plakalo sedem Sokolov in Sokolicev, katere je vzgajil v pravem sokolskem duhu, plakala so naša srca, ki so izgubila draga, in vernega brata. Slava njegovemu spominu!

Kmetijski gospodinjski tečaj v Središču. Po zimi sta se vršila v Ormožu dva gospodinjstva tečaja, ki sta končala s prav dobrim uspehom. Radi velike oddaljenosti se iz Središča in okolice ni moglo mnogo deklet udeležiti teh tečajev, zato smo zaprosili potom okrajnega zastopa pri poverjeništvu za kmetijstvo, da bi se vršil enak tečaj tudi v Središču. Okrajni zastop in občina Središče sta pre-

gali poleg pepela nakit pokojnih, ali pa so polagali prah sežganih trupel skupno z nakitom in z orodjem v velike izbočene, temne posode, na grob pa so zavalili kamen.

Iz sledeče mlajše železne ali la-tenske (la taine) dobe (okoli 870—700 pr. Kr.), v katero spadajo znamenite izkopnine, posebno iz ozemlja sev. vzhodno od Maribora, t. j. od Remšnika do D. Landsberga in St. Andra im Sausal ter iz Pošte na Pohorju, se je v Ptuj in v okolici ohranilo le malo izkopnin, kakor posebno znameniti meč iz Skorbe. Takrat je bila sloveča naselbina na Pošteli, katero je l. 1915 odkril dr. Valter Šmid in ki je postala brez dvoma že v 6. stoletju pr. Kr. gospodarsko in kulturno središče tudi za ozemlje sedanjega Ptuja. Razen raznovrstnega orožja in orodja z različnimi okraski, posebno z živalskimi in ptičjimi motivi, so se iz te dobe ohranili tudi ostanki četverovoglatih hiš.

Okoli 1. 500 pr. Kr. so prišli v naše pokrajine s severa Kelti ter so podjarmili domače prebivalstvo. Gospodovali so nad njim kot maloštevilni vrhni sloji podobno, kakor v Franciji v dobi Karolingov maloštevilni germanski Franki nad domačini Kelto-Romani. Ščasoma so se Kelti popolnoma spojili z do-

vzela stroške za tečaj, krajni šolski svet pa je dal dva razreda v ljudski šoli na razpolago. Tečaj se prične 16. avgusta in traja do 20. oktobra t. l. Žal razven šole nimamo drugih primerljivih prostorov in je bilo zato samo v počitnicah mogoče prirediti tečaj, v času ko jesensko delo zahteva vse moči doma. Kljub temu se je že prijavilo nekaj deklet in naj stariši ne odrekajo te dobrote svojim hčeram ter ne zamude ugodne prilike in jih pošljejo v tečaj, da se izurijo za dobre in varčne gospodinje. Sprejme se 12—20 deklet v starosti nad 16 let. Dekleta morajo hoditi domov spat, opoldne pa dobivajo hrano v tečaju, katero si same pripravijo iz jedil, ki jih prinesejo po navodilu voditeljice od doma. Pouk traja od 8. ure zjutraj do 5. ure popoldan in je teoretičen in praktičen ter se uči vse, kar je treba gospodinjki znati, praktično zlasti kuhanje in šivanje. O zdravstvu, postrežbi bolnikov, negovanju dojenčkov ter drugih za dom važnih higijenskih vprašanjih predava tedensko dve uri okrožni zdravnik dr. J. Tavčar. Prijave sprejema okrajni zastop in županstvo trga Središče ter je tudi kmečkim dekletom iz sosednega Medjimurja dovoljen pristop v tečaj.

Veliki semenj v Ljubljani 3. do 12. septembra 1921. Radi stavke mizarskih delavcev so se gradbena dela za „Ljubljanski veliki semenj“ zavlekla v toliko, da je bil glavni odbor prisiljen preložiti semenj na čas od 3. do 12. septembra 1921. Izvršitev vseh velikih del na sejmišču je, tudi če bi stavka trajala dalj časa, sedaj zasigurana. Obenem je s preložitvijo ustrezno mnogobrojnimi željam tako iz krogov razstaviteljev kakor kupujočega občinstva, da naj se semenj preloži na klimatično ugodnejši čas v septembru. Radi podaljšane roka bo tudi omogočeno postaviti one zgradbe in paviljone, ki bi se sicer radi prekratkega časa ne mogle postaviti. Veliki semenj radi tega le pridobi in obeta postati sijajna prireditve. K razstavi je prišlo svoje izdelke jako veliko število industrijskih in obrtnih podjetij vseh v naši državi zastopanih strok, ki bodo na semnju razdeljene v naslednje oddelke: lesna, usnjarska, strojna in železna, papirna, kemična, tekstilna, slarnikarska, gradbena, agrarna in keramična industrija. Blago, ki se ne izdeluje v naši državi, bo razstavljeno v bogati izbiri v trgovinskem oddelku, kjer razstavijo trgovci grosisti in jugoslovanski zastopniki inozemskih tvrdk. Kupcem bo torej dana dobra in lahka prilika, kriti svoje potreščine po ugodnih cenah. Ob sebi je umevno, da bo skrbnjeno za številne zabavne prireditve, da se tako bivanje v našem mestu naredi čim prijetnejše vsem posetnikom semnja. Seveda morajo posetniki združiti svoj poset v Ljubljani z udobnimi in neutrudljivimi ter z malimi stroški združenimi izleti v krasne planinske kraje Slovenije, tako da

mačim prebivalstvom ter so sprejeli njihov jezik in običaje.

L. 113 pr. Kr. so upadli v naše kraje germanski Kimbri ter požgali Poštelo. Njih gospodarstvo je trajalo le malo časa. Po njihovem odhodu se je naselbina na Pošteli na novo pozidala in obljudila ter se ohranila do prihoda Slovencev. Takrat se je sezidalo na Pošteli edino še sedaj ohranjeno ilirsko-keltsko svetišče, posvečeno noriškim materam. Razno orožje in orodje kaže visoko stopnjo kulture tedanjih prebivalcev.

Latenska kultura je prehajala počasi in neopaženo vsled stikov z Rimljani v provincialno rimsko. To se kaže posebno pri zlatega denarju. Medtem ko nimajo stari ilirsko-keltski novci napisov, temveč sliko, posebno ne osedlanega konja, ali pa obraz kneza brez brade in z diademom, se ponavljajo v II. stoletju pr. Kr. novci s podobo kneza in z napisom njegovega imena n. pr. Adnamat, Nemet, ATTA, Devil, Voco itd. V času, ko so zasedli Rimljani naše okraje, je torej obstajala že mešana ilirsko-keltsko-rimska kultura.

Nadaljevanje sledi.